

gantesc Turbó, *san antonjo* a Vilacarle i a les Viles De tota manera allí hi ha certa persistència de la *e* fins en femenins: *sentā ulārta* veinadet de Betesa, a Roda vacillaven entre *sentā krēy* i *santa k*; deien *Senta Nulla* els de Torlarribera però *Santa Nulla* els de Vilacarle.

Cap a l'extrem Nord oest s'extrema el tancament del timbre si ho afavoreixen els contextos (triconsonantisme NT+J, NT+M, i molt pretònic), i així arriben a i: Casa i Portal de *Simamet* en l'«arx» del poble de Boí, la *Collada de syj čoán* damunt Sopeira (1957). Cas extraordinari de combinació amb substantiu no hagònimic: *el Senjom de Jesús* ermita d'Oliana, que ha servit per designar la barriada Nord de la vila («la part del Senom») < *Sant nom*, 1957.

Encara que el sistema fonètic general s'hi presti tan poc, no en manquen algunes supervivències en ross, on no cal dir que *san* o *sən* --- tenen predomini aclaparador. Però encara se sent molt *sey ļouréns* com a pronúncia popular de la vila de la Salanca (p. ex. a Pià, 1960); *sen sabastú* a la Roca d'Albera; *séntā bárba*, Perillós; *sentā žarména*, Vilallonga d. l. S., i el que em fa descreure que en tot això hi hagi gaire influència francesa és que en tinc nota en algun poble molt alt del Conflent (*Coll de sentā krēy* i *Còrrec de sentā mærgritā* a Rià); i apariat amb alguna pronúncia de nom de sant que no té res de francesa: *sent ānnā* a Vilallonga (1960)

La data ben secundària de la reculada de *sent* --- a *sant* ---, repercuteix en els llavis de la gent senzilla en fantàstiques ultracorreccions. A Morvedre sé un propietari rural (robust de carns i de bossa!) amo del *Motor de santurió*n que li van posar aqueix motiu perquè es plaia a disfressar-se de crudelíssim Centurió a la Processó de Setmana Santa, mentre que al costat d'ell té la Finca de *kaēnes*, d'un que hi devia fer de Messies encadenat (vista la... simpatia que sovint hi ha entre veïns, maliciem que els assots no serien enterament figurats). A diversos pobles del Princ us faran pujar «a *sán stó*», si voleu veure bell panorama, des de l'ermita de l'*Ascensió* (Pinell-Solsona, Molló-Camprodon etc.).

Si aprofitava les incomptables notes que tinc de *Sent* --- perdurable en la pron. popular de topònims al P. Val, ens ofegarien. Pot ser útil per a la geografia dialectològica un simple recompte dels totals de la forma antiga i la refeta, en cada una de les quatre o cinc regions cabdals, reduint-nos a notes orals de 1961-63: A) zona transpalànica (Ports-Almenara) 8 *san(t)*, *santa* --- per 5 *sen(ta)*; B) Horta 4 a 5; C) entre Xúquer i Benicadell-Mariola: 36 a 28; D) Benicadell-Riu d'Aigües: 35 a 36, E) zona alacantina: 12 a 7.

La bona i ferma pronúncia catalana va mantenir la *-t* del masculí a totes les terres de la llengua, sempre que a l'epítet seguia un nom de vocal, fins i tot amb apel·latius: «aquell *sant* home»=*santómā*, l'*Esperit Sant(t)*, però el Saltant del *santesprít*, a Aiguestortes parc «nacional» que ens manté en bellesa la mà divina i no pas la de l'Estat ni el nostre seny

Això restà sòlid fins i tot en català central fins

c 1920 Després ha decaïgut, i en les últimes dècades són cada dia més els qui no els fereix les orelles de sentir les peresoses i acastellanades pronúncies *san antóm*, *san andréy* . ; abans dels anys 30 això no es tolerava més que amb algun nom de sants poc catalans com Isidro, Anselm, o poc coneguts (llavors es podia fer artificiosament, p. ex. amb *Eudald* o *Albert*, per evitar que s'entengués un *Sant «Talbert»* o *Sant «Teudald»*).

Lluny de la capital, ara com ara, es resisteix millor: a l'alt Empordà diran, per ex., *san nõfrā* a Palau-saverdera, familiarment, però el qui parla acurat pronuncia encara *sant unõfrā* (1958); així, doncs, fins amb sants poc divulgats: *sant olõj* a Lluçà i Sta. Eulàlia de Puigoriol (1964), *sant xidru* a diversos pobles del Solsonès, *sant izidru* a Rodonyà. Fins el clero es deixa endur pel mal corrent foraster i descostat, i això fa que a Navès els pagesos us parlen de les *Vinyotes de santostéba* quan van a missa a l'església de *san astéba*, i que en el mateix poble solsonès de Llanera on em parlaren de *sant xidru* es planyien que el capellà no volgués dir-ne a la capella de *san armanté*, perquè ja només els oficients es recorden del gloriós màrtir Armenter. En el límit Nord de la llengua un terrassà del Barcarès em guià pel pont de *sant aņžal* fins que vaig trobar la gent marinera que m'acollí en el *grāy sēnt aņžā*.

Els barcelonins hauríem esperat que la bona pronúncia es mantingués incòlume als paisos del Migjorn, on això va d'acord amb el sistema ortoèpic general; però àdhuc allà degué fer estralls la pronúncia acastellanada dels predicadors. El mateix MGadea ja hem vist que transigí algun cop amb *Sen Agustí*, *Sen Andreu*, *Sen Esteve*; escriví *sent Agustí* (T del Xè 1, 322) ací i allà, però tractant-se de l'església de la capital posa *Sen Agustí* (1, 277), i «la Parròquia de *Sen Esteve*» (1, 168). Oralmen em sobtà d'oïr *Caseta san elies* a Albaida, *san antóm* a Castelló de Rugat; però si fins un pròcer ben nostre em dugué un cop a Sueca (1962) pel *kaēr* de *san antóm abát*, oh tristes orelles meves! Ni a les Illes deixen de pecar, car ja vaig sentir tal cosa a Menorca, i fins des del resclosit ambient levític del Puig d'Inca em signaven el *Carrer de san abdón*

Jo no he cregut mai que *Cristo* sigui un castellanisme, com em deia un que em mira de reüll perquè no combrego; car estic massa imbuït de la constància del nostre esperit robustament cristià, per admetre la sospita que en tan altes coses ens hagi influït mai cap esperit foraster: és l'antiga norma semi-llatinitzant que mantingué la *-o* de *clero*, *sant-vulto* i algun temps *pāsio*, *Ascensio* i semblants. Per això respecto els qui, quan cal, *treuen el Sant Cristo gros* a qualsevol terra nostra, o que a la valenciana veneren el «Sant *Cristo* de Paterna» (MGadea, o c II, 120) etc. Però també em costa d'admetre que tota la gent nostra va descreure —si més no amb el cor— quan es repartien llançades des dels cavalls africans: una ermita de *santo kristo* s'han anat reconstruint, a Planes d'Alcoi, al llarg dels segles, una altra a Bocaïrent (1962): el «croniste» po-